



DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Fylkeskommunene - alle

Deres ref.

Vår ref.
19/146

Dato
29.1.2019

Fylkeskommunens rolle og ansvar på landbruks- og matområdet – overordna forventninger og fordeling av tilskuddsmidler til rekruttering og kompetanseheving i landbruket og voksenagronomen for 2019

1. Generelt

Vi viser til Prp.1 S (2018-2019) for Landbruks- og matdepartementet, Innst. 8 S (2018-2019) og Stortingets budsjettvedtak for 2019 av 11.12.2018. I dette brevet formidles de overordna forventningene og bevilgningene som gjelder for Landbruks- og matdepartementet (LMD) sitt oppdrag til fylkeskommunene i 2019.

Landbruks- og matsektoren er av stor verdi for arbeidsplasser og næringsliv over hele landet. Regjeringen vil stimulere til økt matproduksjon ved å legge til rette for et mer effektivt landbruk, styrket konkurransekraft og nyskaping i hele sektoren. Skogbruk og trebasert industri er viktig både som næring og som bidrag til å løse klimautfordringene. Regjeringen vil derfor styrke grunnlaget for skogbruket gjennom kostnadsreducerende tiltak, fjerning av flaskehalsen i infrastrukturen og utbygging av skogsbilveier og tømmerkaier. Videre vil regjeringen arbeide for at det samla ressursgrunnlaget til landbrukseiendommen skal utnyttes bedre, og vil stimulere til økt vekst og verdiskaping innen andre landbruksbaserte næringer enn tradisjonelt landbruk. For å skape vekst og verdiskaping i mat- og drikkenæringen vil det å bygge og videreutvikle Matnasjonen Norge fram mot 2030 være en viktig politisk ramme for å se mat og reiseliv i sammenheng. Landbruk er en kompetansekrevede næring. Regjeringen er derfor opptatt av at det legges til rette for et godt og fleksibelt opplærings- og utdanningsssystem i landbruket.

2. Fylkeskommunen som samfunnsutvikler

Følgende meldinger med tilhørende innstillinger fra næringskomiteen - Meld. St. 11 (2016-2017) *En framtidrettet jordbruksproduksjon*, Meld. St. 6 (2016-2017) *Konkurransedyktig skog- og trenæring*, Meld. St. 32 (2016-2017) *Reindrift – Lang tradisjon – unike muligheter*, Meld. St. 31 *Vekst og gründerskap innen landbruksbaserte næringer*, samt strategiene *Opplevingar for einkvar smak (2017)*, bioøkonomistrategien *Kjente ressurser – uante muligheter (2016)*, *Nasjonal pollinatorstrategi (2018)* og *Nasjonal strategi for økologisk jordbruk (2018)* vil være et viktig bakteppe når fylkeskommunen skal fylle rollen og ansvaret som regional samfunnsutvikler på landbruks- og matområdet. I tillegg vil den kommende strategien for økt forsknings-, utviklings- og innovasjonsaktivitet i skog- og trenæringen, samt strategi for å stimulere etterspørselen etter grønne, trebaserte produkter, bli sentrale for fylkeskommunens arbeid.

Med utgangspunkt i fylkeskommunens rolle og ansvar som regional samfunnsutvikler legger Landbruks- og matdepartementet til grunn at fylkeskommunen bidrar til gode koblinger mellom landbruk og andre sektorer, og ser utviklingen av landbruket i sammenheng med øvrig regionalt nærings- og utviklingsarbeid regionalt. Samarbeid i regionalt partnerskap, der bl.a. Fylkesmannen, Innovasjon Norge, kommunene og næringsorganisasjonene er sentrale aktører, er særlig viktig for å sikre god måloppnåelse på området. Regionale strategier og program for landbruket er i dag i stor grad en integrert del av fylkeskommunens regionale planarbeid, og ses i sammenheng med bruken av fylkeskommunens øvrige midler til næringsutvikling. Dette innebærer et handlingsrom for regionalt folkevalgt nivå som samfunnsutvikler på landbruks- og matområdet. Slik departementet ser det, er det med bakgrunn i regionreformen et potensial for å videreutvikle og forsterke koblingen mellom landbruk og øvrig regionalt utviklingsarbeid gjennom regionalt plan- og strategiarbeid. Dette forutsetter både at intern samhandling mellom fylkeskommunens ulike ansvarsområder styrkes, og at samarbeid og dialog mellom fylkeskommunen og fylkesmannen om utvikling av landbruket videreutvikles.

2.1 Jordvern

I forbindelse med budsjettframlegget for 2019 la regjeringen fram en oppdatert jordvernstrategi som Stortinget behandlet i desember 2018, jf. vedlegg 4 i Prop. 1 S (2018–2019) for Landbruks- og matdepartementet. Målet er fortsatt at den årlige omdisponeringen av dyrka jord må komme under 4 000 dekar innen 2020. I strategien peker regjeringen på at de regionale areal- og transportplanene er viktige verktøy for å balansere jordvernet opp mot storsamfunnets øvrige behov, bl.a. ved at rammene for utbyggingsmønsteret bør fastsettes i regionale planer som trekker langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruksområder. Regjeringen peker også på at ved forslag om omdisponering av verdifull dyrka eller dyrkbar jord bør potensialet for fortetting og transformasjon være kartlagt og utnyttet, og at det skal legges særlig vekt på høy arealutnytting, fortetting og transformasjon i by- og tettstedsområder og rundt

kollektivknutepunkt. Som en del av oppfølgingen av strategien, har Landbruks- og matdepartementet i brev til fylkesmennene av 1. oktober 2018 klargjort jordvern som nasjonal eller vesentlig regional interesse i kommunenes planlegging. Fylkeskommunene har fått kopi av dette brevet.

2.2 Høstbare viltressurser

Ansvar for forvaltning av høstbare viltressurser er overført fra Klima- og miljødepartementet til Landbruks- og matdepartementet fra 2018, jf. Kgl.res. av 17. januar 2018 og av 27. april 2018 om endringer i ansvarsfordelingen mellom departementene. Fylkeskommunen er viltorgan etter viltloven, og skal arbeide for å fremme formålet med loven. Prioriterte oppgaver for fylkeskommunen på området er:

- Utøve myndighet i samsvar med forskrifter om jakt- og fangsttider og forvaltning av hjortevilt.
- Gi kommuner, organisasjoner, bedrifter og enkeltpersoner bistand, råd og veiledning i saker om viltforvaltning.
- Stimulere til bruk av Hjorteviltportalen (www.hjortevilt.no) og sørge for at kommunene registrerer fallvilt i hjorteviltregisteret.

I tillegg har fylkeskommunen ansvar for å tildele tilskuddsmidler over kapittel 1140 post 71. Midlene på denne posten er rettet mot økt verdiskaping og oppbygging av kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av viltressursene. Tilskudd skal tildeles etter forskrift om tilskudd til viltformål som gjelder fra 1. januar 2019, fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 19. desember 2018. Det vises til eget overføringsbrev fra Miljødirektoratet til fylkeskommunene, herunder retningslinjer for rapportering på bruk av midler fra statsbudsjettet kapittel 1140 post 71.

Regjeringen har som mål å øke verdiskapningen fra høstbare viltressurser. Departementet nedsatte høsten 2018 en arbeidsgruppe med mandat til å utarbeide en handlingsplan for en helhetlig satsing på næringsutvikling basert på høstbare viltressurser. Arbeidsgruppen består av partene i jordbruksoppgjøret, skogbruksorganisasjonene og Norges Jeger- og Fiskerforbund. Miljødirektoratet deltar i sekretariatet for denne gruppen sammen med Innovasjon Norge og Landbruks- og matdepartementet. Arbeidsgruppa skal slutføre sitt arbeid i løpet av første kvartal 2019. Den kommende handlingsplanen for høstbart vilt vil bli sentral i dette arbeidet. Departementet legger derfor til grunn at fylkeskommunens arbeid innen høstbare viltressurser ses i sammenheng med fylkeskommunens øvrige næringsutviklingsarbeid, og at fylkeskommunen legger til rette for et godt samarbeid med Innovasjon Norge, Miljødirektoratet og Fylkesmannen der det er relevant.

2.3 Vannforvaltning

Det er viktig med god kontakt mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen ved både oppfølging av eksisterende vannforvaltningsplaner og i arbeid med planer for ny periode. Arbeid med nye planer bør bygge på erfaringer og annet kunnskapsgrunnlag slik at mål og tiltak blir realistiske, og landbruksforvaltningen får egnet grunnlag for å prioritere sektorvirkemidlene.

2.4 Regionreformen

Stortinget har med bakgrunn i Meld. St. 22 (2015-2016), jf. Innst. 377 S (2015-2016), Prp. 84 S (2016-2017, jf. Innst. 385 (2016-2017) og Meld. St. 6 (2018-2019), jf. Innst. 119 S (2018-2019) vedtatt nye oppgaver til fylkeskommunene fra 1.1.2020. På Landbruks- og matdepartementets område innebærer dette at fylkeskommunen vil få overført ansvaret for forvaltning av tilskudd til kystskogbruket som i dag ligger i Landbruksdirektoratet, forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak i landbruket og ansvar for å utarbeide regionalt næringsprogram i landbruket som ligger hos Fylkesmannen. Regionreformen legger dermed til rette for at fylkeskommunens rolle og ansvar som samfunnsutvikler innen landbruk blir forsterket fra 1.1.2020. Departementet vil i løpet av 2019 i samarbeid med Landbruksdirektoratet og fylkesmennene komme tilbake til den videre oppfølgingen av oppgavene som skal overføres til fylkeskommunene.

Fram mot 1.1.2020 vil departementet utarbeide en forskrift som klargjør fylkeskommunens framtidige ansvar for forvaltning av tilskudd til utrednings- og tilretteleggingstiltak. Midlene som fylkeskommunen allerede har ansvar for å forvalte til rekruttering og kompetanse i landbruket, jf. pkt 3.1 i dette brevet, vil også inngå i en slik forskrift.

Trøndelag fylkeskommune har siden 1.1.2018 gjennomført et toårig forsøk med ansvar for regionalt næringsprogram i landbruket. Våren 2019 vil det bli gjennomført en evaluering av forsøket. Formålet med evalueringen er bl.a. å gi anbefaling om framtidig innretning av arbeidet med regionalt næringsprogram når ansvaret overføres til fylkeskommunene fra 1.1.2020. Evalueringen vil innhente informasjon fra alle parter regionalt som er berørt av forsøket, herunder fylkeskommunene.

3. Rekruttering og kompetanseheving i landbruket

Det er viktig at behovet for rekruttering av næringsutøvere i landbruket med høy og relevant kompetanse integreres i fylkeskommunens arbeid med regionale kompetansestrategier. I den sammenheng må arbeidsmarked, næringsutvikling og kompetanseutvikling ses i en helhet.

Kompetanseheving i landbruket må sees i sammenheng med andre sektorer, og med utviklingspotensialet som ligger i forskning og innovasjon. I landbrukssektorens innovasjonsarbeid er det potensiale for å benytte ordningene tilknyttet Forskningsrådets FORREGION-program, der fylkeskommunene er en viktig pådriver.

Fylkeskommunen har en sentral rolle som eiere av videregående skoler med utdanningsprogram naturbruk. Fylkeskommunenes ansvar for fagskolene er styrket gjennom en rekke tiltak regjeringen har gjennomført som oppfølging av (Meld.St.9 2016-2017) *Fagfolk for fremtiden* for å styrke fagskolen som en attraktiv høyere yrkesfaglig utdanning. Med den nye finansieringsordningen for fagskoleutdanning, har fylkeskommunen selv fått ansvar for hvilke fagskoleutdanninger som skal prioriteres, og hva slags nye fagskoletilbud som skal utvikles, blant annet med støtte fra regjeringens utviklingspott for 2019. Som en del av dette må også behovet for fagskoleutdanning i landbruket vurderes nærmere.

Midler til rekruttering og kompetanseheving i landbruket (RK-midlene) og midler til den nasjonale modellen for voksenagronomopplæring må sees i sammenheng med fylkeskommunens ansvar og prioritering av landbruksfagene innenfor programfag naturbruk.

3.1 Tilskudd til rekruttering og kompetansetiltak i landbruket

I jordbruksoppkjøret i 2018 ble det satt av 14 mill. kroner til fylkeskommunenes arbeid innen rekruttering og kompetanseheving i landbruket i 2019.

Mål og retningslinjer for tilskuddsordningen:

Det overordna målet for ordningen er å bidra til rekruttering og kompetanseheving av næringsutøvere som kan ivareta og styrke verdiskapingen i landbruket regionalt. Målgruppen for midlene er etablerte og potensielle næringsutøvere.

Prioriterte områder bør være:

- Tiltak som bidrar til å styrke rekrutteringen til landbruks- og gartnerutdanningen og til høyere utdanning i landbruksfag.
- Tilskudd til kompetansehevende tiltak og støtte til etter- og videreutdanningstilbud for næringsutøvere i landbruket.

Tilskuddet til rekruttering og kompetanseheving må ses i sammenheng med andre ordninger for rekruttering og kompetanseheving i landbruket, og det oppfordres til samarbeid med andre aktører og andre fylkeskommuner med tanke på regionale satsinger. Det er viktig å tilby regionale etter- og videreutdanningstilbud som gir kunnskap næringsutøverne har særskilt behov for i den enkelte produksjon.

Fylkeskommunen vil fortsatt ha mulighet for å bruke midlene til rekruttering og kompetanseheving for å supplere finansieringen av et voksenagronomtilbud etter nasjonal modell.

Ubrukt bevilgning kan ikke benyttes innenfor andre sektorområder fylkeskommunen har ansvar for, til generell drift av utdanningsprogrammet naturbruk i de videregående skolene, eller til drift av andre utdannings- eller forskningsinstitusjoner.

Fordeling av tilskuddsmidlene

Tilskuddsmidlene til rekruttering og kompetanseheving vil bli fordelt fylkesvis etter samme fordelingsnøkkel som for 2018, se tabell 1 under. For Oslo og Akershus vil midlene bli fordelt til Akershus fylkeskommune.

Tabell 1: Fordeling av tilskudd til fylkeskommunene til rekruttering og kompetansetiltak

Fylkeskommune	Prosentvis fordeling	Tilskudd 2019 (NOK)
Aust-Agder	2,8	392 000
Vest-Agder	3,2	448 000
Telemark	3,7	518 000
Vestfold	3,0	420 000
Buskerud	4,5	630 000
Østfold	3,8	532 000
Rogaland	8,0	1 120 000
Hordaland	6,0	840 000
Hedmark	7,1	994 000
Oppland	8,2	1 148 000
Møre og Romsdal	7,4	1 036 000
Sogn og Fjordane	8,0	1 120 000
Oslo og Akershus	3,4	476 000
Trøndelag	15,7	2 198 000
Nordland	7,1	994 000
Troms	4,8	672 000
Finnmark	3,3	462 000
Sum	100,0	14 00 000

3.2 Tilskudd til nasjonal modell for voksenagronomen

I jordbruksoppgjøret 2018 ble det satt av 13 mill. kroner til fortsatt drift av voksenagronomen, i tillegg til 2 mill. kroner til implementering av felles digitale løsninger i forbindelse med etableringen. For 2019 har 16 fylkeskommuner søkt om midler for etablering og drift av et voksenagronomtilbud for skoleåret 2019/2020.

Tildelingen av midler er basert på fylkeskommunenes søknader, og fordelingen tar utgangspunkt i de prinsippene som er etablert for ordningen, dvs et grunnbeløp, etableringstilskudd og tillegg for antall deltagere og klasser.

Med denne tildelingen er den nasjonale modellen for voksenagronomen etablert i hele landet, bortsett fra i Rogaland som viderefører sitt tilbud i regi av vinterlandbruksskolene på Jæren og i Ryfylke.

Tabell 2: Fordeling av tilskudd til fylkeskommunene til voksenagronomen – nasjonal modell

Fylkeskommune	Skole	Tilskudd 2019 (NOK)
Akershus	Hvam	650 000
Aust-Agder	Tvedestrand og Åmli/ avd Holt	550 000
Buskerud	Rosthaug	825 000
Finnmark	Tana	550 000
Hedmark	Jønsberg, Storsteigen	1 375 000
Hordaland*	Voss, Stend	1 650 000
Møre og Romsdal	Gjermundnes	650 000
Nordland	Mosjøen/Sortland	550 000
Oppland	Lena-Valle	1 325 000
Sogn og Fjordane	Mo – Øyrane	825 000
Telemark	Søve	550 000
Troms	Senja	550 000
Trøndelag	Skjetlein, Mære	1 575 000
Vest Agder *	Søgne	825 000
Vestfold**	Melsom	0
Østfold	Kalnes	550 000
TOTAL SUM		13 000 000

* Herunder innvilget midler til etablering av gartneropplæring Vg3, hhv ved Voss og Søgne vgs.

** Utsatt oppstart fra 2018 til 2019. Ubrukte midler tildelt for 2018 bes i sin helhet overføres til 2019.

3.3 Utbetaling og rapportering

Tilskuddsmidlene til rekruttering og kompetanseheving og midlene til voksenagronomen blir overført fra Landbruksdirektoratet primo juli 2019.

Enkeltvedtak fattet av fylkeskommunen som er behandlet i medhold av disse retningslinjene, kan klages inn til fylkestinget eller den fylkestinget har gitt fullmakt.

Vedtaket om tildeling av midler til voksenagronomen er ikke enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven og kan ikke påklages.

Vi ber om at fylkeskommunen rapporterer på bruken av midlene innen 1. februar 2020.

I rapporteringen for rekruttering og kompetanseheving skal det:

- Gis en kort beskrivelse av type tiltak og prosjekter som har mottatt tilskudd, og hvordan midlene ses i sammenheng med øvrige regionale midler knyttet til rekruttering og kompetanseheving.
- Fylles ut informasjon i vedlagte skjema (vedlegg 1) over bruken av tilskuddsmidlene per 31.12.2019, og antall deltagere på kompetansehevende tiltak og etter- og videreutdanningstilbud (der det mulig å dokumentere).

I rapporteringen for voksenagronomopplæringen skal det:

- Gis en oppstilling av antall klasser og antall deltagere.
- Gis en beskrivelse av hvilke lokale tilpasninger skolene har gjort med utgangspunkt i læreplanene, hva som tilbys av valgfrie fag.
- Presenteres et kostnadsoppsett.

Det tas forbehold om adgang for departementet, Landbruksdirektoratet og Riksrevisjonen til å iverksette kontroll med opplysningene som er gitt og at midlene brukes etter forutsetningene.

4. Fylkeskommunens innspill til jordbruksoppgjøret 2020

Fylkeskommunen inviteres som tidligere år til å komme med innspill til jordbruksforhandlingene for 2020. Flere fylkeskommuner har meldt tilbake at fristen for innspill er satt for tidlig i forhold nødvendig politisk forankring av saken i fylkestinget. For 2020 forskyves derfor fristen slik at siste frist for innspill til departementet er 20. februar 2020.

5. Dialog med fylkeskommunene

Stortinget har med bakgrunn i regionreformen forutsatt at samarbeidet mellom fylkeskommunen og fylkesmannen videreutvikles for å sikre en helhetlig gjennomføring av den nasjonale landbrukspolitikken. Departementet tar derfor sikte på å gjennomføre en felles samling for fylkesmennene, fylkeskommunene og Innovasjon Norge medio 2019. Fylkeskommunenes forsterka rolle på landbruks- og matområdet og resultatene fra evalueringen av forsøket med regionalt næringsprogram i Trøndelag er tenkt å være en del av programmet for denne samlingen. Tidspunkt og nærmere innhold for en slik samling vil bli ettersendt.

Departementet vil for øvrig komme tilbake til dialogen med fylkeskommunene framover i lys av fylkeskommunenes forsterka rolle og ansvar på landbruks- og matområdet fra 1.1.2020.

Med hilsen

Geir Dalholt (e.f)
avdelingsdirektør

Wenche Østrem
avdelingsdirektør

Kopi:

- Fylkesmennene - alle
- Innovasjon Norge
- Landbruksdirektoratet
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Norges Bondelag
- Norges Bonde- og småbrukarlag
- KS
- Riksrevisjonen

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer